

Plaatsen van beschaafd vertier

73

Plaatsen van beschaafd vertier van Jan Hein Furnée dat in 2007 als proefschrift en in 2012 bewerkt en uitgebreid als boek verscheen, staat onder historici van de Lage Landen bekend als een imponerende *tour de force*. Op prikkelende wijze laat Furnée in deze diepgravende stadsgeschiedenis zien dat vrijetijdsbesteding voor Haagse elites een belangrijke rol speelde in standsvorming en handhaving van hun positie. Zijn studie is gebaseerd op uitgebreid en systematisch onderzoek van veelsoortige bronnen, van volkstellingsregisters, ledenlijsten van verenigingen en sociëteiten tot adresboeken. Hierdoor krijgen we een buitengewoon gedetailleerd beeld van de veranderende sociale verhoudingen in de toplagen van de Haagse samenleving tijdens de laatste helft van de negentiende eeuw. Het verfijnd gebruik van zowel kwalitatieve als kwantitatieve methoden kan een model zijn voor andere historici die zich op het terrein van *urban history* begeven. Furnée laat op kleurrijke wijze zien dat Hagenaren allerlei vertier aangrepen om zich van anderen te onderscheiden en waar mogelijk hun eigen status te verhogen, door hun participatie in deftige sociëteiten, het bezoek aan de schouwburg of steun aan de nieuw op te richten diertuin. Maar ook doet het boek uitspraken over stand en klasse, gendergeschiedenis en de politieke geschiedenis aan het einde van de negentiende eeuw.

Maar wat poneert Furnée nu precies? *Plaatsen van beschaafd vertier* is ondanks zijn omvang van zo'n 900 pagina's en ondanks zijn brede pretenties een voorzichtig boek. De auteur wil niet veel verder kijken dan de eigen Haagse geschiedenis en zich wagen aan hachelijke uitspraken. Een systematische vergelijking met andere steden ontbreekt dus in zijn analyse. Furnée is goed op de hoogte van de theorievorming over de sociale, gender en politieke geschiedenis en houdt rekening met de belangrijkste discussies in deze velden, maar gaat daar doorgaans in zijn boek niet expliciet of systematisch mee in gesprek. Kernvragen blijven dus over. Hoe verhoudt Furnée zich tot Weber of Bourdieu? Heeft hij methodologische vernieuwing te bieden in de sociale wetenschap zodat we tot nieuwe inzichten komen over sociale distinctie? Furnée geeft een rijk geschakeerd beeld van gender onder de hogere standen, maar hoe sluit dit beeld aan bij de andere debatten over dit onderwerp, bijvoorbeeld over de emancipatie van de vrouw? Er wordt eerder tentatief dan systematisch verbinding gelegd met de klassieke podia van de gemeenteraad en het parlement. Zo blijft politiek teveel beperkt tot die van het verenigingsleven. Wellicht zouden lezers daar meer over willen weten.

Om deze redenen heeft de redactie van de *BMGN - Low Countries Historical Research* drie wetenschappers gevraagd om Furnée's boek te bespreken aan de hand

van deze drie onderwerpen: sociale distinctie, gender en politiek. Het eerste onderwerp wordt behandeld door een sociale wetenschapper, de Vlaamse socioloog Bart Van de Putte, die de verhouding van Furnée tot klassieke begrippen als *class* en *social class* bespreekt. De Antwerpse historicus Henk de Smaele bediscussieert vervolgens de denkbeelden van de auteur over gender en vraagt zich af of Furnée terug wil naar een oudere historiografie waarin klasse een belangrijker onderdeel uitmaakte van analyses over gender ontwikkeling. In een laatste bijdrage vraagt de Groningse politieke historicus Dirk Jan Wolfram of Furnée door zijn benadering echt nieuwe inzichten biedt over de politieke geschiedenis van de negentiende eeuw. Deze wetenschappers roepen Furnée om op systematische wijze te reageren op hun kritische vragen, waardoor zijn denkbeelden verder geëxpliciteerd worden. In deze zin belicht dit dossier niet alleen belangrijke aspecten van het werk van Furnée, maar geeft ook diepgang aan de discussie die *Plaatsen van beschaafd vertier* al heeft ontketend.

Namens de redactie,

JAMES KENNEDY